

<http://www.israelmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

Julaften – 24. desember 2021

Prekentekest: Luk 2,1-20

Lesetekst I: Jes 9,1a.2.6-7

Lesetekst II: 1 Joh 1,1-4

Gledens høytid!

Jul feires vel ikke i Israel – eller? I jødisk tradisjon markeres gjerne dødsdager fremfor fødselsdager. Slik tar en vare på minnet etter de som har gått foran. Likevel: Da jeg for noen år siden besøkte en jødisk by i det sørlige Israel, fant jeg både juledekorasjoner og nisser i utstillingsvindueene. Det var russiske immigranter, sannsynligvis uten særlig religiøs bakgrunn, som hadde tatt med seg sine tradisjoner til sitt nye hjemland.

Kristen julefeiring i Israel er likevel i stor grad forbeholdt arabiske kristne. Jul markeres i liten grad i messianske menigheter. Noen vil til og med hevde at jul er en hedensk solfest som kristne ikke bør feire, selv om den gis et annet innhold.

Julen og de jødiske høytider

I Israel feires de tre bibelske valfartsfestene (påske, pinse og løvhyttefest). I adventstiden markeres også Hannuka – en lysfest til minne om at tempelet ble rensert og gjeninnviet under det jødiske makkabeeropprøret 167-164 f.Kr. Nå finnes det riktig nok noen paralleller mellom jul og løvhyttefesten. Begge høytidene handler om at Herren tar bolig i sitt folk, og blir folkets medvandrer. Grundtvig har trolig sett denne sammenhengen når han i sin julesalme (NoS 44) skriver:

*I Betlehem er Kristus født, som frelser oss fra synd og død.
Nå kom den store løvsalfest! Nå ble vår Herre hyttens gjest.*

Men det finnes også paralleller mellom jul og hannuka. For det første tyder fortellingen i 2. Makkabeerbok på at hannuka i utgangspunktet var en forsinket feiring av løvhyttefesten. Dessuten er det et sterkt fokus på det store underet som fant sted i tempelet: Oljen som ikke tok slutt og lyset som ikke ville slukke. Johannes forteller at Jesus er det store underet - det sanne lys som kom til verden. Eller som dagens profettekst kunngjør:

Det folket som vandrer i mørket, får se et stort lys.

Som parentes kan vi også nevne at det er vanlig under jødisk hannuka å gi hverandre gaver. Dette er sannsynligvis en tradisjon etter kristen påvirkning.

Jesus er Messias

Selv om det i en julepreken kan være vanskelig å gå inn i dype teologiske betraktninger, er det likevel grunn til å stanse ved noen særskilte trekk som berører den jødiske konteksten, særlig knyttet til vers 11: Barnet som profeten Jesaja kunngjør skal fødes, beskrives nå av englene som Messias – han som er salvet til å være den nye profet og forløserkonge for Israel. Jesu messianitet understrekes ved at fødselen skjer i Davidsbyen Betlehem.

Det er viktig for Nytestamentets forfattere å understreke det faktum at Jesus er jøde. Derfor begynner også Matteusevangeliet med Jesu slekts historie, der det foretlles at han både er Abrahams sønn og Davids sønn. Sahar Sadlovsky, medlem av Immanuelkirken i Tel Aviv, uttrykker det slik:

Da jeg fikk et Nytestamente, forventet jeg å finne en antisemittisk bok med fortellinger om julenissen. På første side leste jeg imidlertid Jesu ættetafle, og la merke til alle hebraiske navnene. Jeg kjente slik tilknytning til det, og jeg forstod at jeg var i ferd med å lese en bok skrevet av jøder og om jøder. Det overrasket meg virkelig!

Jesus er Herre

Det andre som sies om barnet, er at han er Herren. Det er tittelen som brukes om Gud selv. Gud ikler seg altså jødisk kropp. For de fleste jøder er nok dette det mest utfordrende og provoserende å forholde seg til. Derfor ser vi også at dette blir det store stridsspørsmålet når Jesus i voksen alder møter skrifflærde og fariseere. Når Jesus i flere sammenhenger sier at han og Far er ett, og at han handler og taler med Guds egen autoritet, blir dette av mange oppfattet som blasfemisk, og dermed som en dødssynd (jfr. Joh 5,17-18 og Joh 10,30-33 – den siste henvisning er for øvrig en tekst og hendelse knyttet til jødernes hannukafeiring)

Jul handler derfor ikke om en romantisk barnefødsel i kummerlige kår, men om det store inkarnasjonens under. Det er Gud selv, herrenes Herre, som lar seg føde og tar bolig i sitt folk.

Jesus er frelser

Ikke overraskende knyttes Messiasfødselen til frelserskikkelsen. Hva annet kunne forventes? Det er imidlertid ikke den politiske frigjøringshelten eller fredsfyrsten som fødes, men forsoneren som til slutt skal fullføre verket ved å bære verdens synd med seg på sitt kors. Israels frelse handler primært om et gjenopprettet gudsforhold, der rettferdigheten ikke finnes i egne anstrengelser, men som en Guds gave ved tro. Dette evangeliet er «for jøde først» sier Paulus (Rom 1,16). Derfor kan også engelen kunngjør dette som den store gleden for hele folket. Hele det jødiske folk.

Folket og folkeslagene.

Så kan også vi feire jul med stor glede og takknemlighet. Jødernes Messias og frelser er også blitt vår frelser. Gleden for hele folket er blitt gleden for alle folk. Konsekvensen av dette er at gleden må deles og gledesbudet lyde videre. Gjeternes vei gikk først til barnet. Deretter sprang de videre for å fortelle om alt de hadde hørt og sett.

Det må også være vår vei: Først inn til ham som er nådens, frelsens og gledens kilde. Og så videre til hans folk og til folkeslagene. Johannes minner oss også om dette missionale perspektivet i dagens episteltekst:

Det som vi har sett og hørt, forkynner vi også for dere, for at dere skal ha fellesskap med oss, vi som har fellesskap med Far og med hans Sønn Jesus Kristus. Og han legger til: Dette skriver vi for at vår glede skal være fullkommen.

Gledelig jul!

Rolf Gunnar Heitmann

Seniorrådgiver, Den Norske Israelsmisjon

rolf@israelsmisjonen.no